

ב"ה

עומק הפשט עיונים ברצ"י

פ' מטות

על פי 'לקוטי שיחות' כרך י"ג

להערות, הארות ו'הקדשות'
ולהצטרפות לרשימת התפוצה

אנא לפנות לדוא"ל

rizs@neto.bezeqint.net

או לטלפון

08-6882799 / 050-4125205

© כל הזכויות שמורות

תוכן העיונים

א

רש"י בתחילת הסדרה מפרש שזה שנאמר "ראשי המטות" הוא ללמדנו ש"הפרת נדרים ביחיד מומחה" - ולכאורה, למה לקשר את "ראשי המטות" דוקא להפרת הנדרים ולא לקיום הנדרים / הטעם שבסוף פרשת הנדרים (ל, יז) לא נזכרה החובה לקיים נדר - כי מילתא דפשיטא היא

ב

ביאור האריכות הגדולה שבכתוב אודות חלוקת המלקוח לאחר מלחמת מדין / הכתוב בא להשמיענו שהמספר התחלק בדיוק לחמשים וחמש מאות, ועוד זאת שבמשך כל זמן המספר לא מת אחד! / הקב"ה סיבב זמן רב מראש את כל הענין, כדי שישראל יקיימו מצוותם בדיוק ובשלימות

"וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל רָאשֵׁי הַמִּטּוֹת לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל
לֵאמֹר זֶה הַדְּבָר אֲשֶׁר צִוָּה ה'. אִישׁ כִּי יֵדֵד נָדָד
לְה' אוֹ הִשְׁבַּע שְׁבַעַה לְאָסֹד אָסֹד עַל נַפְשׁוֹ לֹא
יַחֲלֹ דְבָרוֹ כִּכֹּל הֵיכֵא מִפִּי יַעֲשֶׂה" (ל, ב-ג)

-רש"י-

ראשי המטות - חלק כבוד לנשיאים
ללמדם תחילה, ואחר כך לכל בני ישראל.
ומנין שאף שאר הדברות כן, תלמוד
לומר 'וישובו אליו אהרן וכל הנשיאים
בעדה וידבר משה אליהם ואחרי כן נגשו
כל בני ישראל'; ומה ראה לאומרה כאן,
למיד שהפרת נדרים ביחיד מומחה, ואם
אין יחיד מומחה מפר בשלשה הדיוטות:

רש"י מוכיח ממה שנאמר בפרשה זו "אל ראשי המטות" שיש ענין מיוחד בנדרים
השייך ל"ראשי המטות";

אבל לכאורה, היה מן הראוי לפרש (לפי דרך הפשט) ש"ראשי המטות" הם אלו
הממונים במיוחד על קיום הנדר, שבזה מתחילה הפרשה -

ולמה למד רש"י שמה ששייך אליהם הוא דוקא היפך ענין הנדרים: "הפרת נדרים"?!

"אלה החוקים" – והעיקר חסר?

ויש לומר, ובהקדים הקושיא בסוף הענין:

את פרשת הנדרים מסיים הכתוב ב"סיכום" - "אלה החוקים אשר צוה ה' את משה בין איש לאשתו בין אב לבתו בנעוריה בית אביה"¹.

ולכאורה, מכיון שתוכן כתוב זה הוא סיכום דיני נדרים שנאמרו בפרשה, היה צריך להזכיר לכל לראש את היסוד הכללי של דיני נדר - חובת הנודר לקיים את נדרו, שעל זה נאמר בתחילת הענין "איש כי ידור נדר .. ככל היוצא מפיו יעשה", ורק אחר כך לפרט הפרטים שבהמשך הפרשה ("בין איש לאשתו בין אב לבתו")!

ולפי פשוטו נראה, שלשון הכתוב הוא "אלה החוקים אשר צוה ה' את משה" - וכבר לימד אותנו רש"י אשר "חוקה" היא מצוה כזו "שאין טעם בדבר אלא גזירת המלך וחוקותיו על עבדיו"²;

ולכן אי אפשר לכלול בזה את עצם חובת הנודר לקיים נדרו, שהרי הכתוב עצמו מפרש את טעם הדבר - "לא יחל דברו ככל היוצא מפיו יעשה", והיינו (כפירוש רש"י) "לא יחלל דברו, לא יעשה דבריו חולין" ולפיכך "ככל היוצא מפיו יעשה".

[כלומר: אם לא יקיים נדרו, הרי יעשו דבריו "חולין", ודבר זה אינו רצוי, כמו שמוכן מדברי אברהם אבינו להקב"ה³ "חלילה לך", ומפרש רש"י "חולין הוא לך"].

1. ל, יז.

2. פרש"י תולדות כו, ה. וראה פרש"י בשלח טו, כו. אחרי יח, ד. קדושים יט, יט. חוקת יט, ב.

3. וירא יח, כה.

וזהו שהזכיר הכתוב - בענין ה"חוקים" - דוקא את הפרטים ש"בין איש לאשתו בין אב לבתו בנעוריה בית אביה", שלא מצינו בהם טעם בכתוב והם ראויים לתואר "חק".

[על כללות הדין שהאב והבעל מפירים נדרי הבת והאשה, כתב הכלי יקר: "לכך יש בידם להפר, מטעם שכל אשה ברשות בעלה או ברשות אביה, ואין בידה לעשות גדולה או קטנה בלתי הסכמתם, ודומה כאילו התנו בשעת הנדר על מנת שיסכימו הבעל או האב, וכשאינן מסכימים אז למפרע בטל הנדר כו" - אבל על פרטי הדינים אין מפורש טעם].

אך הא גופא קשיא: למה חזר הכתוב בסיכומו רק על ה"חוקים" שבדיני נדרים, ולא על עיקר הדין של נדרים?

מה שאסור – פשוט, ומה שמותר – מחודש

והביאור בזה:

עצם הדין שהנודר צריך לקיים נדרו, אינו זקוק למקרא מיוחד, כי הוא דבר שהשכל הפשוט מחייבו; וגם נכלל הוא במה שנאמר⁴ "מדבר שקר תרחק" (אף שאינו דומה ממש). וגם מובן הוא מכללות ענין השבועה (וכריתת ברית) המבואר כמה פעמים בתורה.

ולכן מצינו ענין הנדרים גם לפני מתן תורה, כמו שכתוב⁵ "וידר יעקב נדר", ואחר כך הזכיר לו הקב"ה נדר זה - "אשר נדרת לי שם נדר"⁶, ומפרש רש"י: "אשר נדרת לי וצריך אתה לשלמו".

וגם בהלכות התורה מצינו (לפני פרשתנו) כמה ענינים שהם בגדר של "נדר", ואין הכתוב מזכיר בהם את עצם החיוב לקיים את הנדר, אלא מפרש פרטים ואופנים

4. משפטים כג, ז.

5. ויצא כח, כ.

6. שם לא, יג.

המסתעפים מדין נדר - לדוגמא: "איש כי יפליא נדר בערכך נפשות לה"⁷, שהכתוב קובע את הסכומים השונים של הערכין, וכן "איש או אשה כי יפליא לנדור נדר להזיר לה"⁸, שהכתוב מפרש את פרטי דיני נזיר, ואינו מזכיר את עצם החיוב לקיים את הנדר, משום שהחיוב לקיים הנדר הוא דבר המובן מעצמו.

וכן נראה ממה שמסופר לעיל בפרשת חוקת⁹: "וידר ישראל נדר לה" ויאמר אם נתון תתן את העם הזה בידי והחרמתי את עריהם, וישמע ה' בקול ישראל ויתן את הכנעני ויחרם אתהם ואת עריהם וגו'" - הרי שגם אז (קודם שנאמרה פרשתנו) היה ידוע להם ענין הנדרים וחובת קיומם, ולכן קיימו את הנדר בפועל והחרימו את הערים.

ונמצא איפוא, שמה שבפרשתנו מתחיל ואומר "איש כי ידור נדר לה" .. לא יחל דברו ככל היוצא מפיו יעשה" - לא בא בזה להשמיענו דין חדש, כפי שמשמע לכאורה מלשון הכתוב, אלא שהוא כעין פתיחה והקדמה למה שנאמר אחר כך;

וכאילו אמר הכתוב: בענין הנדרים - אשר דינו העיקרי ידוע ש"ככל היוצא מפיו יעשה", יש בו כמה הלכות בנידון נדרי אשה בנעוריה בבית אביה ואשה נשואה, ובזה הוא החידוש של פרשה זו.

ומעתה מיושב מדוע כאשר בא הכתוב בסוף הפרשה לסכם את ראשי הפרקים של ההלכות, אין הוא מזכיר את עצם הדין של קיום הנדר, כי לא זה הוא החידוש של פרשה זו - אלא רק הדינים המיוחדים "בין איש לאשתו בין אב לבתו".

ומכיון שכל פרשה זו באה ללמדנו את הדינים הפרטיים של אשה בנעוריה ולאחר נישואיה, והחידוש הוא בזה שהאב והבעל יכולים להפר לה את הנדרים (כי בזה שהנדרים קיימים במקרה שהאב והבעל לא הפרו אין שום חידוש) -

7. בחוקתי כז, ב.

8. נשא ו, ב.

9. כא, ב-ג.

לכן, כשפרשה זו נאמרה "אל ראשי המטות" לרמז שיש בה ענין השייך אליהם, מסתבר ששייכות זו נוגעת (לא בדין קיום הנדרים, אלא) בדין הפרת נדרים שהוא תוכנה וחידושה של הפרשה.

"שנהיה לראש" – בלי נדר!

והנה ענין זה, שהלימוד ד"אל ראשי המטות" הוא דוקא בשייכות להפרת נדרים - מובן היטב גם בפנימיות הענינים:

ידועים דברי הירושלמי¹⁰ בשלילת ענין הנדרים - "לא דייך מה שאסרה לך התורה, אלא שאתה מבקש לאסור דברים אחרים"!

והטעם על זה - כי הכוונה העליונה בקיום התורה והמצוות היא בכדי לעשות לו יתברך דירה בתחתונים¹¹, ולכן צריכה להיות העבודה ביחד עם הענינים הגשמיים, לעשות מהם דירה לו יתברך, ולא להסתייג ולהיבדל מהם על ידי נדר.

אמנם לאידך גיסא אמרו חז"ל¹² "נדרים סייג לפרישות", שהנדרים מסייעים לאדם להתקדש בפרישות מעניני העולם.

ומבואר בחסידות¹³, שאדם המתנהג באופן טוב וישר, עליו אמרו "דייך מה שאסרה לך התורה", ואסור הוא בנדרים - מכיון שהם מונעים אותו מעבודת הקודש בזיכוך הדברים הגשמיים;

אמנם מי שנמצא בדרגא פחותה, ובמצבו יש לחשוש שמא הדברים הגשמיים יפעלו בו ירידה - הוא שצריך לפרוש מעניני העולם על ידי נדר.

10. נדרים פ"ט ה"א.

11. כמבואר בספר התניא פרקים לו-לז.

12. אבות פ"ג מ"ג.

13. ראה לקוטי שיחות ח"ד ע' 1076.

עומק הפשט – עיונים ברש"י

ומעתה מובן, שהתכלית היא שהאדם יגיע לדרגא נעלית, שבה שוללים ומבטלים את ענין הנדר. ולכן, כשהתורה רומזת שיש איזה ענין בנדרים השייך דוקא ל"ראשי המטות", מצד דרגתם הנעלית - מובן שאין המדובר בענין השייך לקיום הנדרים, אלא לביטול והפרת הנדרים, היינו, שפועלים עילוי בהאדם הנודר, עד שמגיע לדרגא כזו שאינו צריך לענין הנדרים.

(חלק יג - מטות א)

"וַיַּחְצִיט אֶת הַמַּלְקוּחַ בֵּין תַּפְשֵׁי הַמַּלְחָמָה הַיְצְאִים
 לַצָּבָא וּבֵין כָּל הָעֵדָה. וְהִרְמִית מִכֶּסֶּס לֵה' מֵאֵת
 אֲנָשֵׁי הַמַּלְחָמָה הַיְצְאִים לַצָּבָא אֶחָד גִּפְשׁ מִחֲמִשׁ
 הַמָּאוֹת מִן הָאָדָם וּמִן הַבֶּקֶר וּמִן הַחֲמֹרִים וּמִן
 הַצֶּאֱנָן. מִמַּחְצִיתָם תִּקְחוּ וְנִתְּתָה לְאַלְעָזָר הַכֹּהֵן
 תְּרוּמַת ה'. וּמִמַּחְצֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תִּקַּח אֶחָד אֶחָז
 מִן הַחֲמֹשִׁים מִן הָאָדָם מִן הַבֶּקֶר מִן הַחֲמֹרִים
 וּמִן הַצֶּאֱנָן מִכָּל הַבְּהֵמָה וְנִתְּתָה אֹתָם לְלוֹיִם
 שְׁמֹרֵי מִשְׁמֶרֶת מִשְׁכָּן ה'. וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה וְאַלְעָזָר
 הַכֹּהֵן כַּאֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת מֹשֶׁה. וַיְהִי הַמַּלְקוּחַ
 יְתֵר הַבָּז אֲשֶׁר בָּזְזוּ עִם הַצָּבָא צֶאֱן שֵׁשׁ מָאוֹת
 אֵלֶף וְשִׁבְעִים אֵלֶף וַחֲמִשָּׁת אֲלָפִים. וּבֶקֶר שְׁנַיִם
 וְשִׁבְעִים אֵלֶף. וַחֲמֹרִים אֶחָד וְשִׁשִּׁים אֵלֶף. וְנֶפֶשׁ
 אָדָם מִן הַנָּשִׁים אֲשֶׁר לֹא יָדְעוּ מִשְׁכָּב זָכָר כָּל
 נֶפֶשׁ שְׁנַיִם וּשְׁלֹשִׁים אֵלֶף. וַתְּהִי הַמַּחְצָה חֲלֹק
 הַיְצְאִים בְּצָבָא מִסְּפַר הַצֶּאֱן שְׁלֹשׁ מָאוֹת אֵלֶף
 וּשְׁלֹשִׁים אֵלֶף וְשִׁבְעַת אֲלָפִים וַחֲמִשׁ מָאוֹת. וַיְהִי
 הַמִּכָּס לֵה' מִן הַצֶּאֱן שֵׁשׁ מָאוֹת חֲמִשׁ וְשִׁבְעִים.
 וְהַבֶּקֶר שִׁשָּׁה וּשְׁלֹשִׁים אֵלֶף וּמִכָּסֶּס לֵה' שְׁנַיִם
 וְשִׁבְעִים. וַחֲמֹרִים שְׁלֹשִׁים אֵלֶף וַחֲמִשׁ מָאוֹת
 וּמִכָּסֶּס לֵה' אֶחָד וְשִׁשִּׁים. וְנֶפֶשׁ אָדָם שִׁשָּׁה עָשָׂר

אֶלֶף וּמִכָּסָם לֵה' שְׁנַיִם וְשְׁלֹשִׁים נֶפֶשׁ. וַיִּתֵּן מֹשֶׁה
אֶת מִכָּס תְּרוֹמַת ה' לְאַלְעָזָר הַכֹּהֵן כְּאֲשֶׁר צִוָּה
ה' אֶת מֹשֶׁה. וּמִמַּחְצִית בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר חֲצֵה
מֹשֶׁה מִן הָאֲנָשִׁים הַצַּבָּאִים. וַתְּהִי מַחְצֵת הָעֵדָה
מִן הַצֹּאֵן שְׁלֹשׁ מֵאוֹת אֶלֶף וְשְׁלֹשִׁים אֶלֶף שִׁבְעַת
אַלְפִים וַחֲמִשׁ מֵאוֹת. וּבִקֵּר שֵׁשָׁה וְשְׁלֹשִׁים אֶלֶף.
וַחֲמֹרִים שְׁלֹשִׁים אֶלֶף וַחֲמִשׁ מֵאוֹת. וְנֶפֶשׁ אָדָם
שֵׁשָׁה עָשָׂר אֶלֶף" (לא, כז-מו)

-רש"י-

וחצית את המלקוח בין תופסי המלחמה
וגו' - חציו לאלו וחציו לאלו:

הכתוב מספר על ציווי הקב"ה בדבר המכס שצריך להרים לה': מתוך החלק של
"אנשי המלחמה היוצאים לצבא" יש להרים "אחד נפש מחמש המאות"; ומתוך החלק
של "מחצית בני ישראל" יש להרים "אחד אחוז מן החמשים".

ומסיים הכתוב: "ויעש משה ואלעזר הכהן כאשר צוה ה' את משה".

עד כאן הוא בסגנון הרגיל של סיפורי התורה; ומכאן ואילך באה אריכות גדולה,
בסגנון בלתי רגיל כלל וכלל. -

בתחילה מפרט הכתוב כמה היה המלקוח כולו:

"ויהי המלקוח יתר הבז אשר בזזו עם הצבא, צאן שש מאות אלף ושבעים אלף
וחמשת אלפים. ובקר שנים ושבעים אלף. וחמורים אחד וששים אלף. ונפש אדם מן
הנשים .. כל נפש שנים ושלשים אלף".

ודבר זה כשלעצמו אינו מובן: למה מאריך הכתוב לפרט כל מספרים אלו? מה התועלת הגדולה בידיעת מספר המלקוח בכלל, ושל כל מין ומין בפרט?

אולם גם אם נפרש שיש איזה צורך להודיע לנו את כל פרטי המאורע, שלא היינו יודעים בלאו הכי - הרי הכתוב ממשיך ומפרט פרטים שלכאורה מובנים מעצמם ואין בהם כל חידוש:

"ותהי המחצה חלק היוצאים בצבא, מספר הצאן שלש מאות אלף ושלשים אלף ושבעת אלפים וחמש מאות. ויהי המכס לה' מן הצאן, שש מאות חמש ושבעים. והבקר ששה ושלשים אלף, ומכסם לה' שנים ושבעים. וחמורים שלשים אלף וחמש מאות, ומכסם לה' אחד וששים. ונפש אדם ששה עשר אלף, ומכסם לה' שנים ושלשים נפש".

וכל אריכות זו נראית מיותרת לגמרי, שהרי כל אחד יכול לעשות החשבון לבד ולדעת כמה היא "המחצה" מהמספר שנתפרט לעיל (וכן כמה הוא "אחד נפש מחמש המאות"); למה איפוא אין הכתוב סומך על הלומד שיבין לבד דבר כה פשוט?

ואם לא די בכל זה, הרי תגדל התמיהה בזה שממשיך ומפרט במיוחד את מספר המחצית של בני ישראל:

"ותהי מחצת העדה מן הצאן, שלש מאות אלף ושלשים אלף שבעת אלפים וחמש מאות. ובקר ששה ושלשים אלף. וחמורים שלשים אלף וחמש מאות. ונפש אדם ששה עשר אלף".

וכאן בוודאי קשה ביותר, שהרי לאחר שפירט הכתוב כמה היא "המחצה" שקיבלו אנשי הצבא, הרי לא צריך לשום חשבון כדי לדעת שאותו הסכום בדיוק הוא שקיבלו שאר בני ישראל (כי מחצית אחת שווה היא לחברתה כמובן) - ומאי קמ"ל?!

"אפשר לצמצם"?

והנה, כבר האריכו המפרשים בענין זה בכמה אופנים¹⁴; ויש להוסיף ולבאר בזה בדרך הפשט, באופן המתאים לשיטת רש"י בפירושו על התורה, "פשוטו של מקרא".

והענין הוא:

הלשון בציווי הקב"ה הוא - "וחצית את המלקוח בין תופשי המלחמה היוצאים לצבא ובין כל העדה. והרמות מכס לה' מאת אנשי המלחמה היוצאים לצבא, אחד נפש מחמש המאות, מן האדם ומן הבקר ומן החמורים ומן הצאן. ממחציתם תקחו, ונתתה לאלעזר הכהן תרומת ה'. וממחצית בני ישראל תקח אחד אחוז מן החמשים וגו'".

מזה שמדגיש בציווי "ממחציתם תקחו" - מובן שרצה הקב"ה שהקיחה תהיה מכל המחצית, כלומר, שכל חלק וחלק של "מחצית" יילקח ממנו "אחד נפש מחמש המאות" או "אחד אחוז מן החמשים";

ומעתה מתעוררת שאלה פשוטה: מה יעשו עם השארית, שאי אפשר לחלקה לחמש מאות? כיצד יקחו ממנה "אחד נפש מחמש המאות"?

שהרי המצב הרגיל בכגון דא הוא, שהמספרים אינם "עגולים", ובמילא אין הסכום של כל חלק מדוייק עד כדי כך שאפשר לחלקו באופן שכל מחצית שבו תתחלק בדיוק לחמש מאות, בלי שיישאר עודף (ובלשון חז"ל: "אי אפשר לצמצם")!

וכדי ליישב שאלה זו, מפרט הכתוב את כל המספרים (צאן - "שש מאות אלף ושבעים אלף וחמשת אלפים", בקר - "שנים ושבעים אלף", וכן הלאה), להודיע שהיה בנידון דידן חידוש גדול - כל מין בפני עצמו היה במספר מדוייק בדיוק נפלא, כך שהוא התחלק לשני חצאים, וכל אחד מהם התחלק במדוייק לחמש מאות ולחמשים, מבלי שיישאר עודף כלל!

14. ראה רמב"ן, אור החיים. יריעות שלמה. משכיל לדוד. ועוד.

ואמנם, אין זה נס ממש, היפך הטבע, כי אין הטבע מכריח שלא יהיו המספרים "עגולים" ומדוייקים; אבל פשוט שזהו דבר שאינו שכיח כלל וכלל, שכל מין ומין יהיה "עגול" להפליא במספרו - והטעם שאירע כן הוא כדי שיוכלו לקיים את ציווי הקב"ה בשלימות ובהידור, שמכל חלק וחלק תהיה תרומה מדוייקת של "אחד נפש מחמש המאות" וכו', ולא יישאר אפילו חלק קטן שממנו לא יהיה אפשר להרים לה' כמו שנצטוו¹⁵.

בכלל 500 – חמשים

לפי זה, שכוונת הכתוב בזה שמפרט המספרים, היא כדי לחדש לנו שהמספרים היו "עגולים" ומדוייקים באופן שהיה אפשר להרים את תרומת ה' באופן מדוייק וללא שנשארה שארית כלל -

מתורצת עוד קושיא¹⁶:

כאשר הכתוב מדבר על חלק היוצאים בצבא, הוא מונה ומפרט גם את מספר המלקוח שקיבלו, וגם את מספר התרומה שהוא "אחד מחמש המאות" - כגון: "ונפש אדם ששה עשר אלף, ומכסם לה' שנים ושלושים נפש";

אולם כאשר ממשיך לדבר בחלק שקיבלו "העדה", הוא מונה רק את מה שקיבלו, ולא את מספר התרומה שהוא "אחד מן החמשים" - וכגון: "ונפש אדם ששה עשר אלף", ואינו מפרט "ומכסם לה' שלוש מאות ועשרים". ולכאורה, מאי שנא?

ולפי דרכנו - מיושב בפשטות:

15. ולהעיר, שגם במנין בני ישראל מצינו שבכל שבט היה מספר המתחלק לחמשים (במדבר א, כ-מג. שם ג, כב-לד. פינחס כו, ה-ז). ולכאורה גם זה לא שכיח כלל וכלל, וצ"ע הטעם על זה. - ולהעיר מהלשון "חמשים איש רצים לפניו" (ש"ב טו, א. ועד"ז מ"ב א, ט. ועוד) המורה על החשיבות שבמספר זה.

16. וכמו שהקשו המפרשים הנ"ל. וראה גם צפנת פענח עה"פ.

לאחר שלמדנו כי המחצית הראשונה התחלקה לחמש-מאות ללא שום עודף, שוב אין כל חידוש בזה שהמחצית השנייה - השווה במספרה למחצית הראשונה - התחלקה בדיוק לחמשים, שהרי אם המספר מתחלק למספר המרובה של חמש-מאות בוודאי שהוא יכול להתחלק גם למספר הפחות של חמשים. וק"ל.

"וממקנה בני ישראל לא מת אחד"

ועדיין אין הענין מחזור, כי כיון שמחצית אחת שווה היא לחברתה - למה הוצרך בכלל לפרט ה"מחצית" שקיבלו בני ישראל? הרי מובן מעצמו, שאותו מספר שהיה ב"מחצית" שקיבלו אנשי המלחמה הוא הוא המספר שהיה ב"מחצית" השניה שקיבלו "העדה"!

והביאור בזה:

הנה הקב"ה צוה לחצות את המלקוח, היינו שצריך להיות שני חלקים שווים. ולכאורה, כיון שהמלקוח היה במספר גדול ועצום (שמונה מאות וארבעים אלף!), בוודאי עבר זמן רב מהתחלת המנין עד שגמרו לספור, ולאחר מכן חצו את המלקוח, ולאחר מכן הרימו את המכס; ובדרך הטבע קשה לתפוס שבמשך זמן זה לא מת אף אחד מכל האדם והבהמה, ואם כן שוב אין המספרים מדויקים ו"עגולים" (אפילו אם מת אחד בלבד), והדרא קושיא לדוכתא.

ולכן מפרט הכתוב מספר מחצית בני ישראל, להודיע שסכום החצי השני היה בדיוק כסכום חצי הראשון, כי נעשה עוד ענין נפלא, בלתי רגיל כלל וכלל (אף שאינו "נס" ממש היפך הטבע), שלא מת אף אחד מכל האדם והבהמה במשך כל זמן הספירה והחלוקה - כדי שבני ישראל יוכלו לקיים ציווי הקב"ה, שלשם כך צריכה להיות ה"מחצית" שקיבלו בני ישראל שווה בדיוק ל"מחצית" של אנשי הצבא ושהמספרים יישארו "עגולים" ומדויקים.

מסבב הסיבות

והנה מכל זה עולה לנו לימוד נפלא בגודל חביבותם של ישראל:

מובן, שכדי שבעת מלחמת מדין יהיו האדם והבהמה של מדין במספר מדוייק ו"עגול" של אלפים (כדי שמחציתו תוכל להתחלק לחמש מאות וחמשים) - צריך להיות המשא ומתן של אנשי מדין, גידול מקניהם וכו' וכו', זמן רב לפני זה באופן המתאים לתוצאה זו;

הווי אומר: זמן ארוך לפני מלחמת מדין סיבב הקב"ה כמה סיבות שיתעסקו אנשי מדין במשא ומתן ויגדלו בהמותיהם באופן כזה, שבבוא הזמן שיצטרכו בני ישראל לקיים מצות ה' בשבי ומלקוח מדין, יהיה מנין הבהמות מכל מין ומין במספר מדוייק של אלפים, כדי שבני ישראל יוכלו לקיים את המצוה בשלימותה!

והחידוש בדבר, שלא זו בלבד שבעת קיום המצוה סיבב הקב"ה שלא יהיו בלבולים ומניעות - שלכן במשך זמן רב (לאחר שכבר הגיע השבי והמלקוח לידי בני ישראל), לא מת אף אחד מכל המספר העצום של האדם והבהמה (כאמור) - אלא הרבה לפני הזמן לקיום המצוה בפועל, סיבב הקב"ה סיבות בכדי שלאחרי זמן רב תתקיים המצוה בשלימותה.

וההוראה לכל יהודי פשוטה היא, שאין לו להתרשם מכל בלבול ומניעה ועיכוב; וגם אם לפעמים נדמה לו כאילו אין ביכולתו לקיים את רצון ה' באיזה פרט, אל יחוש, אלא נכון יהיה לבו בטוח שהקב"ה סיבב ויסבב סיבות עד שיוכל לקיים המצוות בשלימותן.

(חלק יג - מטות ב)

לזכות
הרה"ת ר' שאול וזוגתו חיה שרה
שיחיו
בן-שחר

ולזכות בנם
מנחם מענדל שי'
ליום ההולדת כ"ג תמוז
ולזכות אחיו ואחיותיו שיחיו:
מושקא, אסתר דינה,
אורי, צביה, איידלא
להצלחה בכל
מתוך בריאות והרחבה בגו"ד

*

ולזכות האחים התאומים
מאיר שלמה ודובער אליעזר
שיחיו
בני חנה
ליום ההולדת כ"א תמוז